Eksamensoppgave JUROFF1201 V24

Emily og Edvard studerer jus begge to. De har et par år igjen av studiet. De ble kjærester allerede i første studieår, og nå har de oppdaget at Emily er gravid. Både Emily og Edvard har jobbet ved siden av studiet, og nå vil de gjerne finne ut hvilke rettigheter de har til støtte fra Nav i forbindelse med at de får barn og hvordan de bør innrette seg i månedene fram mot fødselen med hensyn til jobb og studieprogresjon. De tenker at dette særlig gjelder Emily, men de har hørt at Edvards inntekt også kan ha noe å si.

Emily og Edvard finner ganske mye informasjon om foreldrepenger, engangsstønad mv. på nav.no. De bruker også chatboten Frida, som inngår i Navs veiledning på internett. (En chatbot er et dataprogram som er laget for å simulere en samtale med et menneske.**)** Likevel synes de det er vanskelig å få klarhet i hvilke rettigheter de har. Når de ringer til Nav, får de beskjed om å finne informasjon på nettet. Nav driver masseforvaltning, og kan ikke holde på med veiledning til enkeltpersoner som må forventes å finne fram i regelverket selv, sier personen som de snakker med.

1. Har Emily og Edvard krav på veiledning fra Nav utover det som finnes på nav.no?

Et av spørsmålene til Emily og Edvard er hva som vil gi best økonomisk uttelling i form av foreldrepenger - at Emily jobber mest mulig før fødselen eller at Edvard gjør det. Dette vil ikke saksbehandleren i Nav svare på. Nav skal ikke være klientenes advokat, sier han.

2. Har Nav plikt til å veilede Emily og Edvard om hvordan de kan få mest mulig foreldrepenger?

Emily og Edvard ser at også Lånekassen har ordninger for studenter som får barn, og de spør Nav om hvordan Lånekassens regler er å forstå, blant annet om det er adgang til å få foreldrestipend og foreldrepenger fra Nav samtidig etter reglene i forskrift om utdanningsstøtte (FOR-2020-04-15-798).

3. Har Nav plikt til å veilede om Lånekassens tilbud til studenter som får barn?

Da Emily og Edvard henvender seg til Lånekassen for veiledning, får de feil informasjon om retten til å få omgjort lån til stipend når studenter får barn. Feilinformasjonen medfører at Emily får avslag på søknad om å få omgjort lån til stipend den 1. februar 2023. Lille Eyolf var kommet til verden på nyttårsaften. Fødselen gikk fint, og Eyolf er frisk, men både Emily og Edvard opplever spedbarnstiden som svært slitsom. De får problemer med å gjennomføre helt dagligdagse oppgaver. Den 9. februar er de hos fastlegen, som kommer til at begge har symptomer på fødselsdepresjon. Da har de ikke tømt søppel eller åpnet post på to uker. Med god hjelp av alle de fire besteforeldrene kommer de seg ganske fort, og den 15. mars møter de begge opp på kurs i velferdsrett. I samtale med kurslæreren forstår de at avslaget fra Lånekassen bygger på feil grunnlag. Emily sender klage til Lånekassen allerede samme dag, men Lånekassen avviser klagen med henvisning til at klagefristen i forvaltningsloven § 29 er oversittet. Emily og Edvard ser at klagefristen er utløpt, men de mener at Emily likevel har krav på å få behandlet klagen.

4. Har Emily krav på å få behandlet klagen selv om hun har oversittet klagefristen?

Etter at de forsøkte å finne informasjon på nav.no, har Emily og Edvard diskutert chatboten Frida. De er begge interesserte i personvern, det var faktisk i en kollokvie om personopplysningsloven og personvernforordningens (GDPR) prinsipper for behandling av personopplysninger at de skjønte at de var ment for hverandre. De bestemmer seg for å undersøke nærmere om måten Navs chatbot Frida fungerer på, er innenfor rammen av GDPR. De har erfart at det er fort gjort å skrive ganske mye om seg selv i chatboten, kanskje mer enn det som er nødvendig, og de er særlig opptatt av dataminimeringsprinsippet. Gjennom noen bekjente har Emily og Edvard fått inntrykk av at dette temaet er til vurdering i Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

I et møte har Nav for en måned siden gjort Arbeids- og inkluderingsdepartementet kjent med at det er oppdaget svikt i behandlingen av personopplysninger som er lagt inn i chatboten Frida, og at store mengder opplysninger er kommet på avveie. Departementet gir umiddelbart Arbeids- og velferdsdirektoratet i oppdrag å etablere en tverrfaglig sammensatt arbeidsgruppe som skal utrede hva som har skjedd, og hva som må gjøres. Departementet legger opp til at informasjon om denne saken skal holdes intern inntil de har fått mer informasjon. Den politiske ledelsen frykter at tilliten til statsråden vil bli kraftig svekket av enda en skandale, og legger vekt på at departementet må ha arbeidsro inntil de får lagt en god informasjonsstrategi. Ved søk på Arbeids- og inkluderingsdepartementet i eInnsyn finner Emily og Edvard arbeidsgruppens rapport "Behandling av personopplysninger i Navs digitale veiledningsløsning", og de ber om innsyn. Arbeids- og inkluderingsdepartementet avslår innsynsbegjæringen under henvisning til at dette dreier seg om et internt dokument som det ikke er adgang til å gi innsyn i, jf. offentleglova § 15. Emily og Edvard er ikke tilfredse med denne begrunnelsen og ber om en utvidet begrunnelse.

5. Hva må inngå i departementets begrunnelse for avslag på innsynsbegjæringen?

6. Har Emily og Edvard krav på innsyn i rapporten?

7. Har Arbeids- og inkluderingsdepartementet adgang til å gi Emily og Edvard innsyn i rapporten?

8. Har Emily og Edvard rett til å klage på avslaget på innsynsbegjæringen?

9. Hvem kan overprøve et slikt avslag?

Alle spørsmål skal besvares.